

Національний
банк України

Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (round tripping) за 2010 – 2023 роки

Національний банк України
Департамент статистики та звітності

2024

Мета

- Проведення оцінки масштабів реінвестування капіталу в країні походження через інвестування *round tripping* (направлення резидентами за кордон коштів, які потім вертаються в країну у вигляді прямих іноземних інвестицій – далі ПІІ) на основі наявних статистичних даних щодо надходження коштів в Україну у вигляді ПІІ шляхом:
 - Визначення кінцевого контролюючого інвестора-резидента*
 - Перерозподілу потоків ПІІ за країнами кінцевого контролюючого інвестора.
- Здійснення оцінки обсягів *round tripping* інвестування у розрізі секторів економіки - банківського та реального секторів (згідно класифікації - «інші сектори») та інструментів (вкладення коштів в акціонерний капітал та кредитів прямого інвестора).
- Публікація рядів даних по *round tripping* ПІІ з річною періодичністю.
- Часовий період: 2010 – 2023 роки.

! * Кінцевий контролюючий інвестор (Ultimate Controlling Parent-UCP) – це підприємство, що контролює безпосереднього прямого інвестора підприємства прямого інвестування - визначається шляхом поступового розгляду (знизу вгору) усіх рівнів відносин контролю, починаючи від безпосереднього прямого інвестора до досягнення підприємства, яке знаходиться на найвищому рівні в ієрархії відносин власності.

Результати

- Впродовж 2010 – 2023 років обсяги ПІІ, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент (*round tripping*) оцінено у 10.9 млрд дол. США, що становить 24.3 % від припливу ПІІ в Україну* (44.9 млрд дол. США).
- Найбільші обсяги *round tripping* інвестування спостерігались впродовж 2010-2013 років – в середньому на рівні 32.7% від загального обсягу ПІІ, а 89% таких інвестицій було спрямовано до підприємств реального сектору.
- В 2014 – 2015 роках спостерігався відтік коштів з України за такими операціями, що пов'язано з політичними змінами в країні, а також початком воєнних дій на Сході.
- В 2016 – 2021 роках спостерігалось поступове наростання чистого притоку коштів за операціями *round tripping* з 3.8% у 2016 році до 68.5% у 2021 році від приливу ПІІ в Україну.
- У 2022 році відтік коштів за цими операціями (-0.6 млрд дол. США) був пов'язаний з початком повномасштабного вторгнення російських військ в Україну у лютому 2022р., що різко ускладнило економічну ситуацію в країні та критично знизило її інвестиційну привабливість.
- У 2023 році основними закордонними інвесторами в корпоративному сегменті виступали компанії, що вже мали потужності в Україні на момент повномасштабного вторгнення РФ. Чистий притік ПІІ в Україну за 2023 р. становив 1,1 млрд дол. США, а разом з цим спостерігалось і нарощування обсягів за операціями *round tripping* до рівня 0.4 млрд дол. США (38.1 % від приливу ПІІ в Україну у 2023р.).
- Найбільші обсяги операцій *round tripping* здійснювались через Кіпр, Нідерланди, Швейцарію та Австрію.

* без урахування реінвестування доходів

Джерела

- звітність банків та підприємств «Дані про фінансові операції з нерезидентами» для визначення грошової форми надходження прямих іноземних інвестицій, а також «Дані про стан заборгованості, розрахунки та планові операції за кредитами та іншими зобов'язаннями за договором із нерезидентом»;
- офіційні сайти відповідних підприємств щодо структури власності;
- дані комерційних сайтів відкритих даних щодо кінцевого бенефіціара підприємства отримувача ПІІ;
- портал Міністерства юстиції України про єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- річні звіти підприємств;
- офіційний інтернет - ресурс НБУ щодо структури власності банків України.

Методичні матеріали

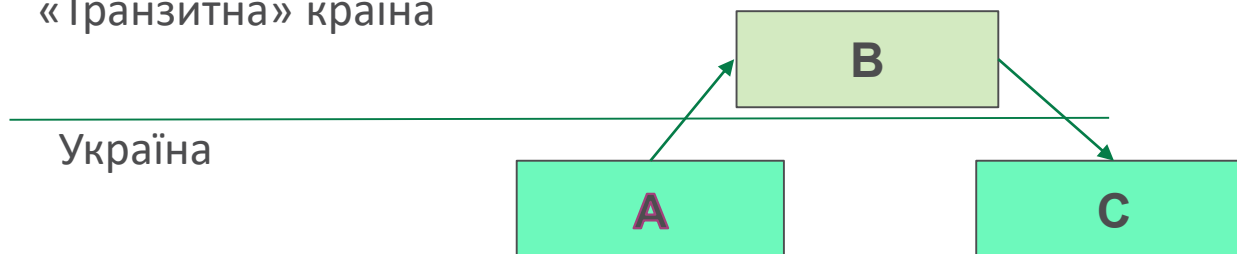
- Керівництво з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції, 6-те видання (КПБ6, МВФ, 2009 р.);
- Еталонне визначення ОЕСР прямих іноземних інвестицій (4-те видання, 2008);
- Довідник зі складання платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції відповідно до КПБ6 (МВФ, 2014);
- Керівництво з Координованого обстеження прямих іноземних інвестицій (CDIS Guide, IMF, 2015).

Основні чинники використання операцій *round tripping*

Визначення

- Термін *round tripping* означає процес направлення резидентами за кордон коштів, які потім вертаються в країну у вигляді прямих інвестицій

«Транзитна» країна

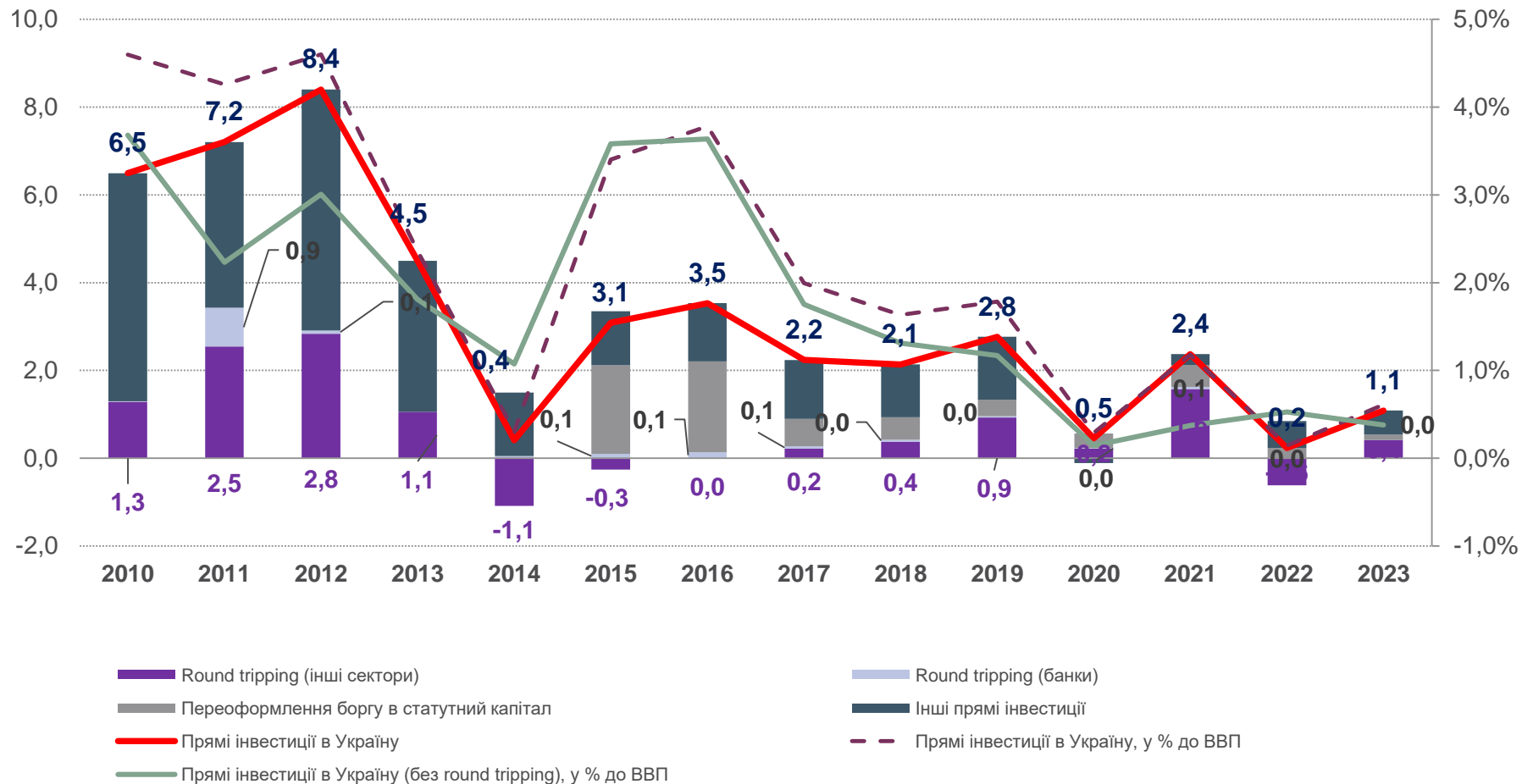

Основні чинники

- - захист прав власності;
- - податкові та фінансові вигоди;
- - існування валютного контролю та зміни валютного курсу (для забезпечення гнучкості в управлінні активами, що виражені в іноземній валюті);
- - отримання доступу до більш якісних фінансових послуг

Вплив операцій *round tripping* на обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну

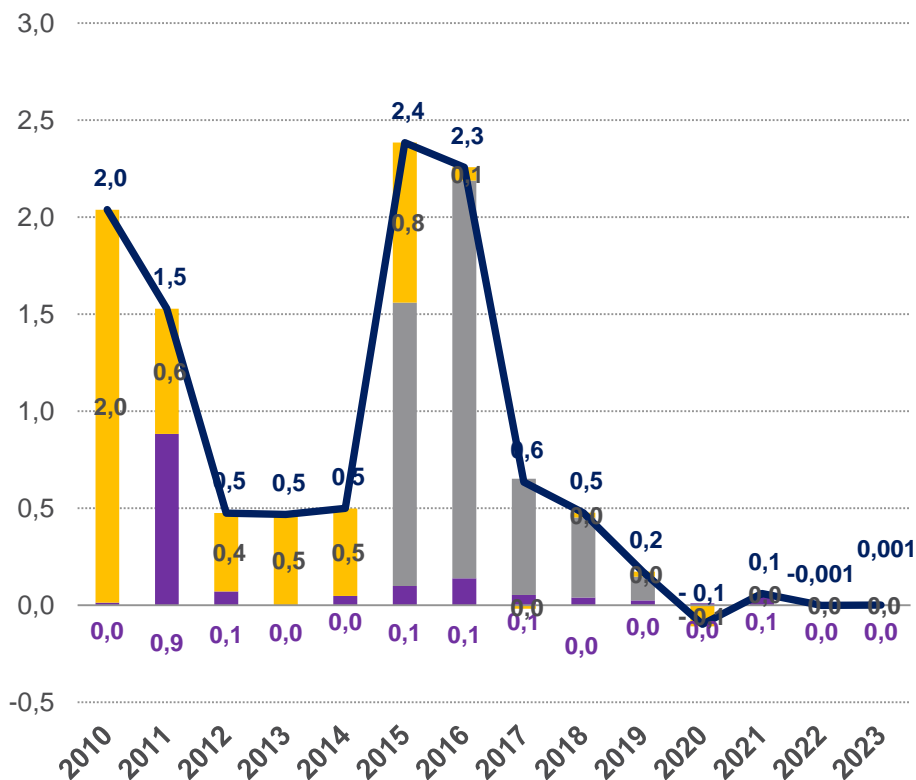
Прямі іноземні інвестиції в Україну (ПІІ)*, млрд дол. США

* без урахування реінвестування доходів

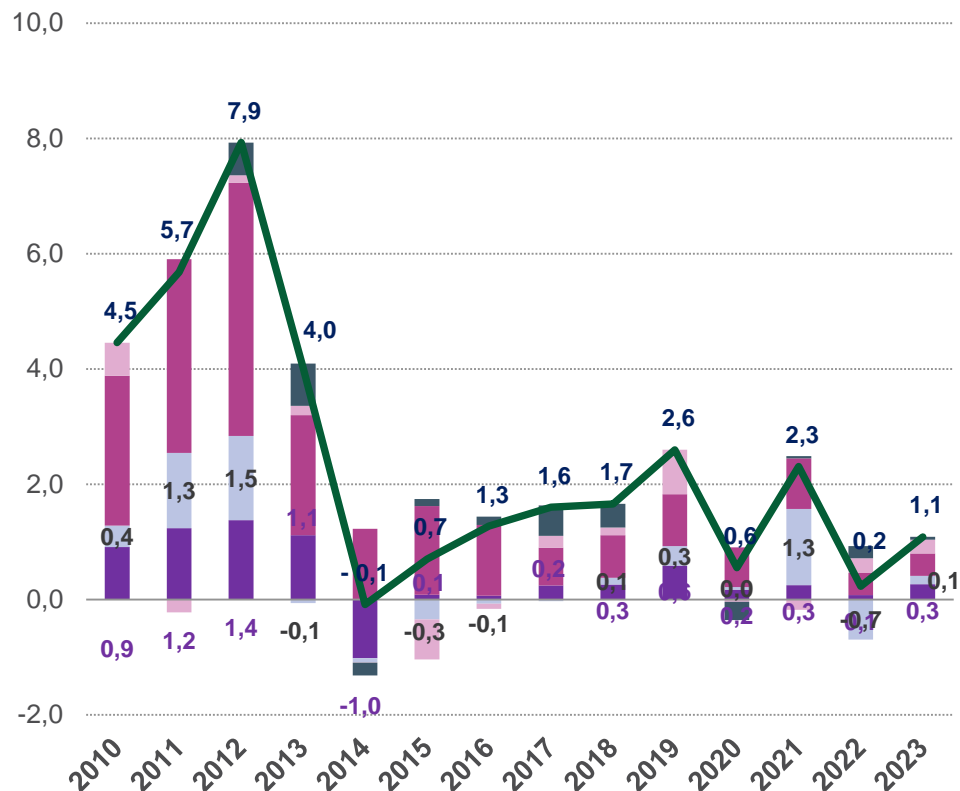
Найбільші обсяги *round tripping* інвестування надходили до підприємств реального сектору (у середньому на рівні 28% від притоку прямих іноземних інвестицій)

ПІ в банківський сектор, млрд дол. США

- Інші прямі інвестиції
- Переоформлення боргу в статутний капітал
- Round tripping
- Прямі інвестиції в банківську сферу (всього)

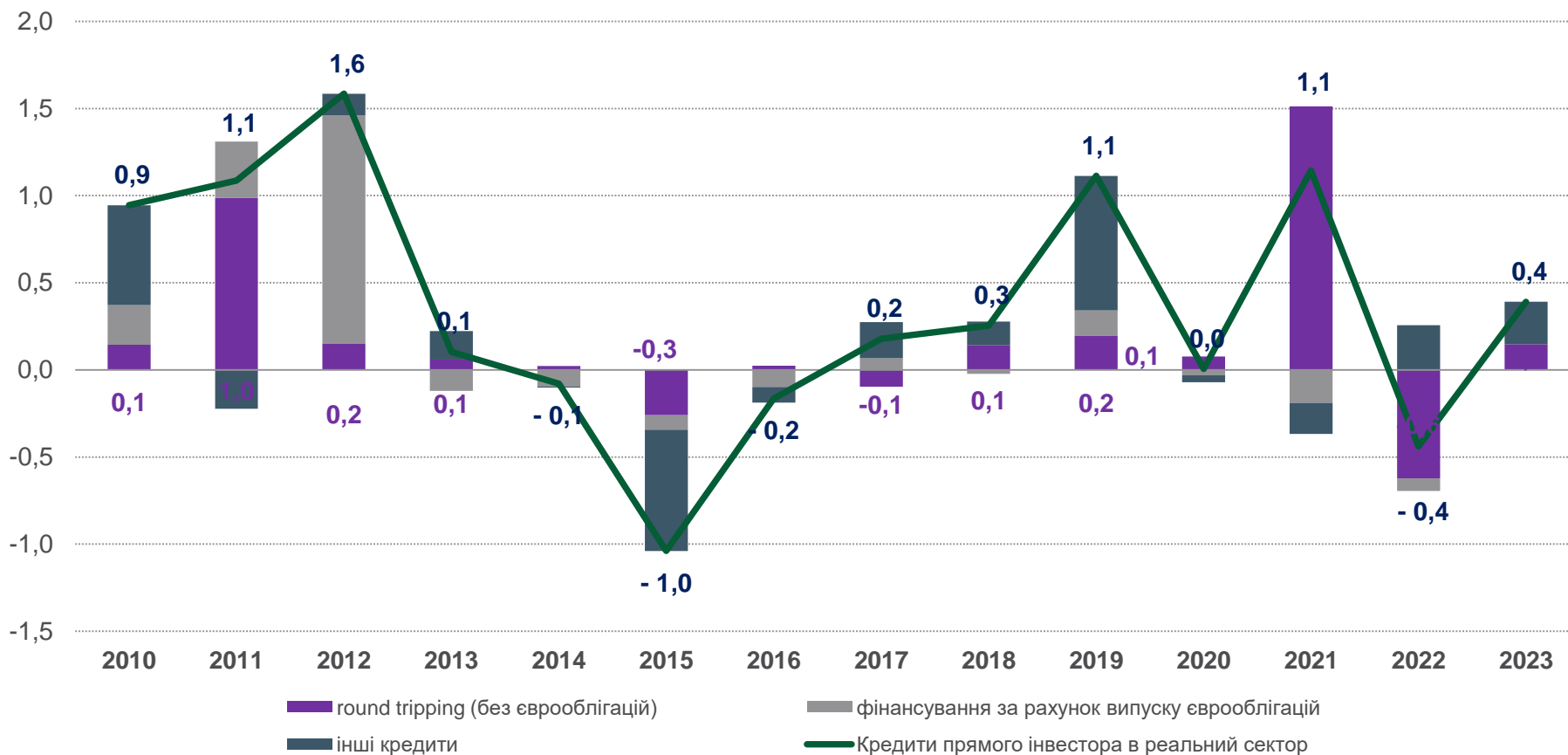
ПІ в інші сектори економіки, млрд дол. США

- Торгові кредити
- Кредити прямого інвестора
- Акціонерний капітал
- Round tripping (кредити прямого інвестора)
- Round tripping (акціонерний капітал)
- Прямі інвестиції в реальний сектор (всього)

Протягом 2010-2012р.р., а також у 2019р., 2021р. та 2023р. чистий приплив коштів за кредитами прямого інвестора формувався значною мірою за рахунок операцій *round tripping**

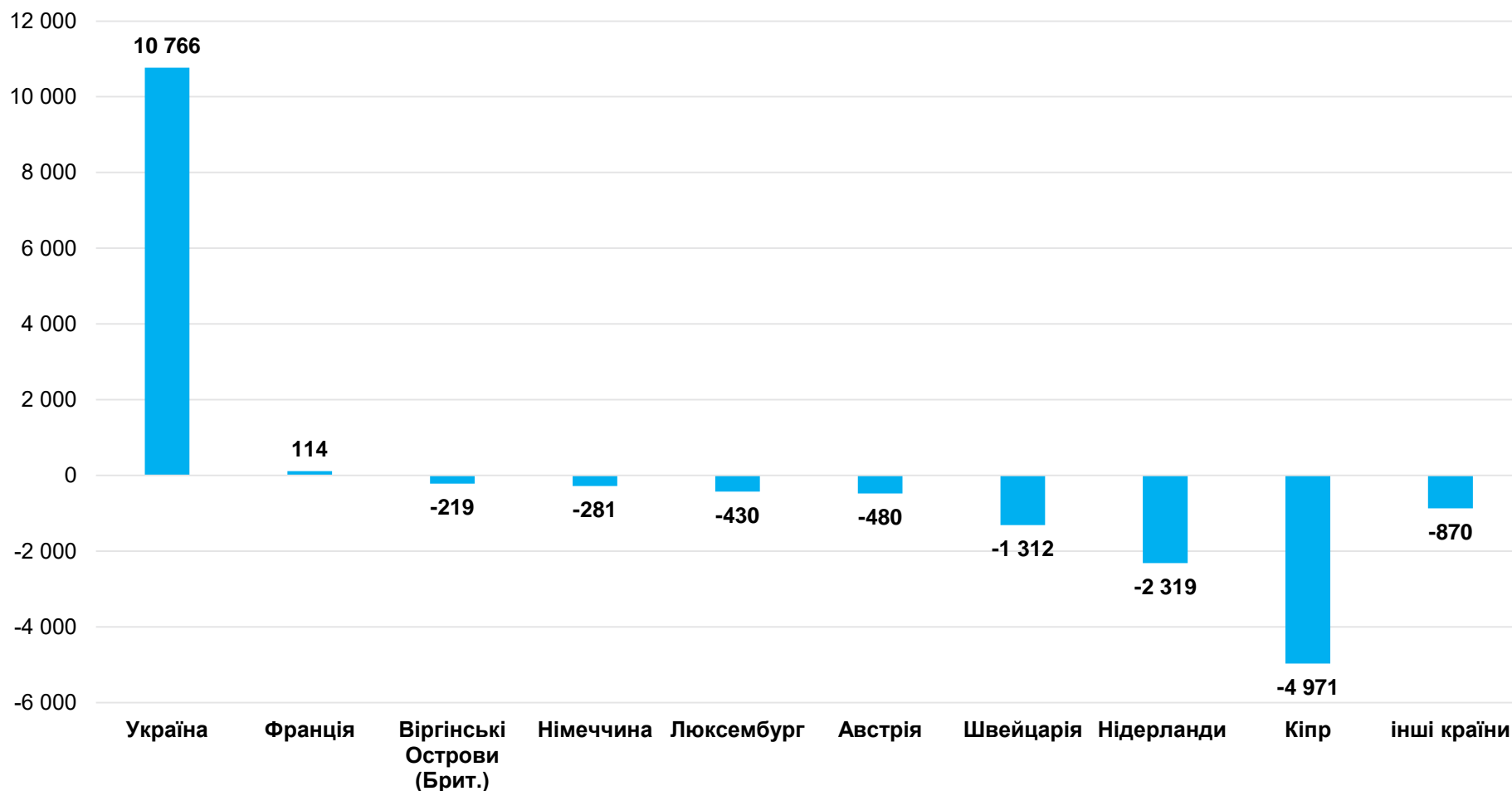
Кредити прямого інвестора, інші сектори економіки, млрд дол. США

* з урахуванням кредитів, що фінансувалися за рахунок випуску єврооблігацій

Найбільші обсяги операцій *round tripping* здійснювались через Кіпр, Нідерланди, Швейцарію та Австрію

Перерозподіл притоку ПІІ за 2010-2023 роки за країнами кінцевого інвестора (порівняно з країнами безпосереднього інвестора), млн дол. США

Додатки

Оцінка обсягу прямих іноземних інвестицій, в яких контролюючим інвестором є резидент (round tripping)

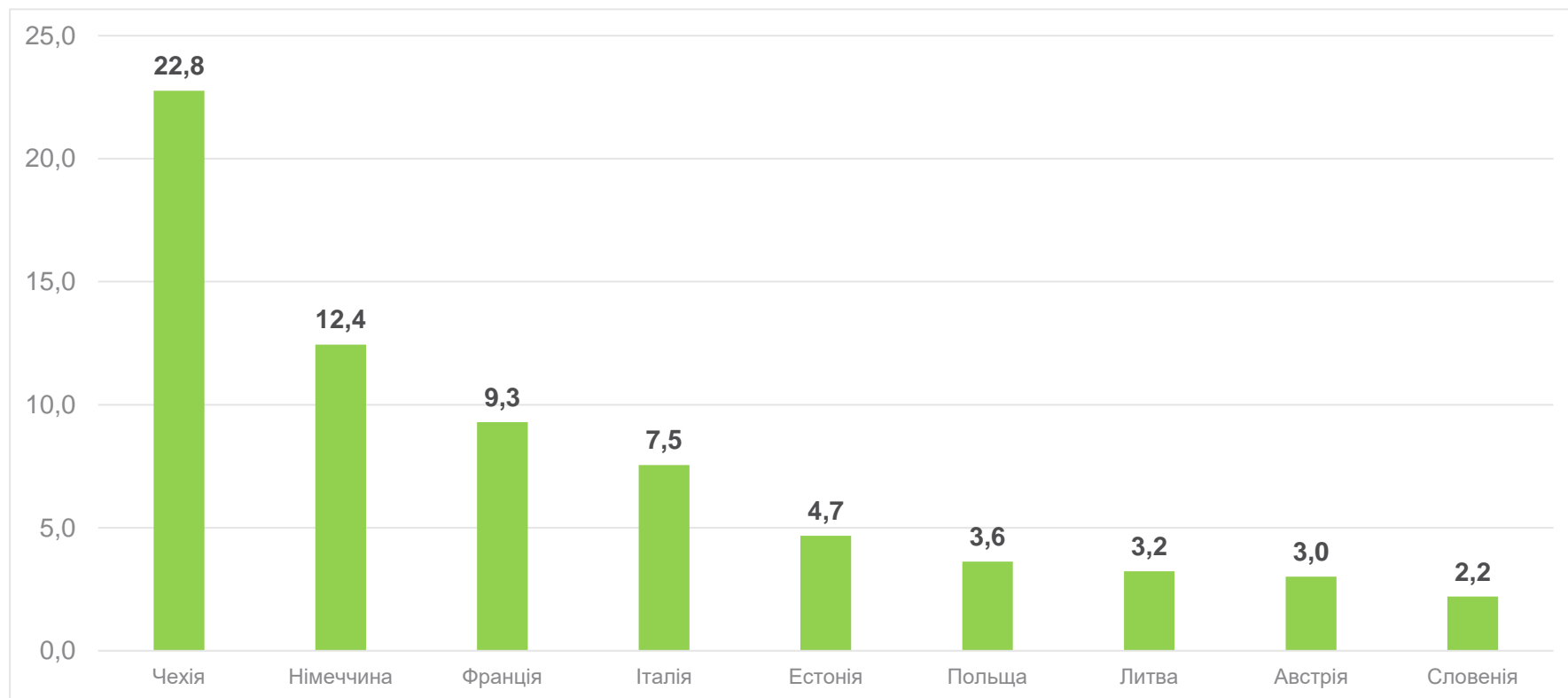
Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ПРЯМІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ (1.+2.) (без урахування реінвестування доходів) млн дол. США	6 495	7 207	8 401	4 499	410	3 088	3 529	2 237	2 135	2 767	452	2 371	208	1 087
банки	2 039	1 529	475	469	499	2 384	2 257	635	477	173	-98	61	-1	1
інші сектори	4 456	5 678	7 926	4 030	-89	704	1 272	1 602	1 658	2 594	550	2 310	209	1 086
Round tripping, млн дол. США	1 296	3 429	2 908	1 055	-1 038	-162	134	270	419	956	230	1 623	-615	414
банки	13	883	71	0	49	99	139	54	40	26	11	50	0	1
інші сектори	1 283	2 546	2 837	1 055	-1 087	-261	-5	216	379	930	219	1 573	-615	413
Round tripping, у % до загального обсягу	200	47,6	34,6	23,5	–	–	3,8	12,1	19,6	34,6	50,9	68,5	–	38,1
банки	1	58	15	0	10	4	6	8	8	15	-11	82	0	100
інші сектори	29	45	36	26	–	–	–	13	23	36	40	68	–	38

Оцінка обсягу прямих іноземних інвестицій, в яких контролюючим інвестором є резидент (round tripping) за інструментами

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Інструменти участі в капіталі, крім реінвестування доходів, млн дол. США	5 550	6 121	6 248	3 668	712	4 003	3 550	1 535	1 472	1 659	760	1 186	439	651
банки	2 039	1 529	475	469	499	2 384	2 257	635	477	173	-98	61	-1	1
інші сектори	3 511	4 592	5 773	3 199	213	1 619	1 293	900	995	1 486	858	1 125	440	650
Round tripping, млн дол. США	924	2 119	1 448	1 116	-965	181	208	299	300	614	183	301	80	267
банки	13	883	71	0	49	99	139	54	40	26	11	50	0	1
інші сектори	911	1 236	1 377	1 116	-1 014	82	69	245	260	588	172	251	80	266
Round tripping, у % до загального обсягу	17	35	23	30	–	5	6	19	20	37	24	25	18	41
банки	1	58	15	–	10	4	6	8	8	15	–	82	0	100
інші сектори	26	27	24	35	–	5	5	27	26	40	20	22	18	41
2. Боргові інструменти, млн дол. США	945	1 086	2 153	831	-302	-915	-21	702	663	1 108	-308	1 185	-231	436
з них: кредити прямого інвестора	945	1 086	1 585	103	-80	-1 039	-164	178	254	1 113	6	1 144	-439	391
Round tripping*, млн дол. США	372	1 310	1 460	-61	-73	-343	-74	-29	119	342	47	1 322	-695	147
Round tripping, у % до загального обсягу	39	у 1,2 р.	92	–	91	33	45	–	47	31	у 7,8 р.	у 1,2 р.	у 1,6 р.	38

* з урахуванням кредитів, що фінансувалися за рахунок випуску єврооблігацій

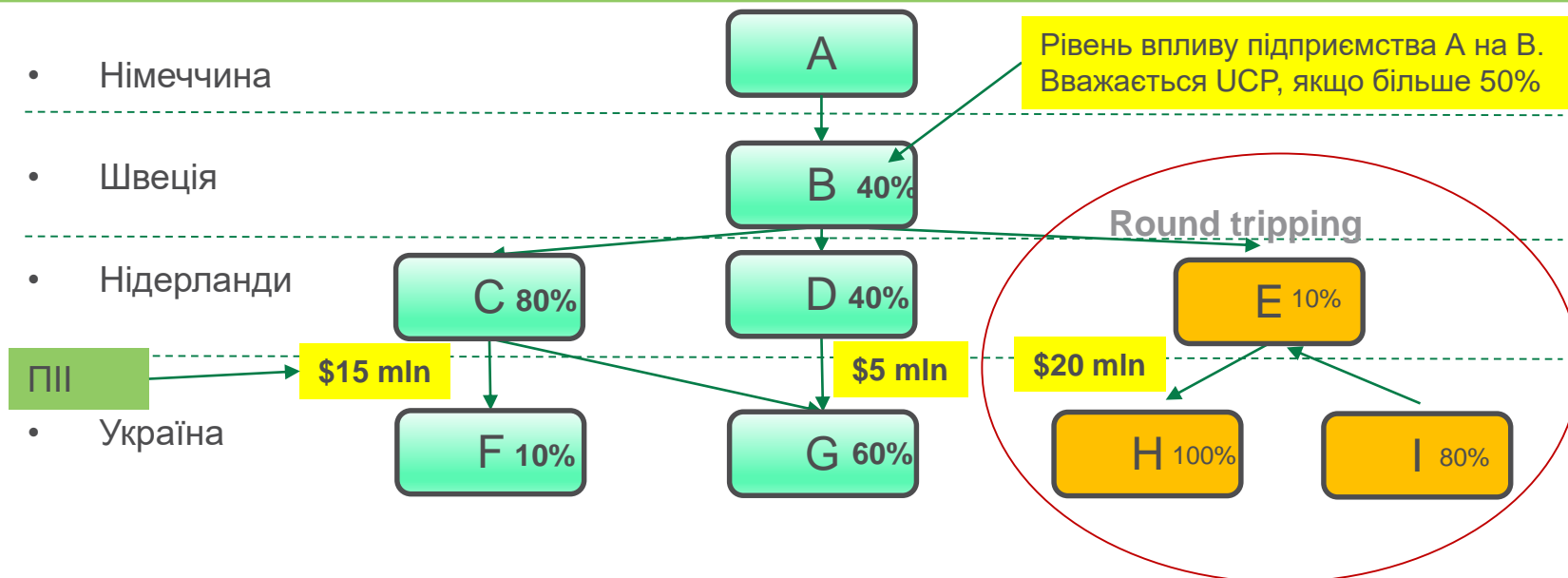
Частка round-tripping у загальному обсязі запасів прямих інвестицій за окремими країнами, %

Джерело: OECD FDI statistics database, FDI inward positions by partner countries (ultimate investor or ultimate host):

Чехія, Франція, Італія, Естонія, Польща, Литва, Австрія та Словенія – інформація за станом на кінець 2022 року, Німеччина – за станом на кінець 2021 року.

Приклад перерозподілу прямих інвестицій відповідно до країни кінцевого контролюючого інвестора*

В Україну надійшло \$40 mln (15+5+20) прямих інвестицій (ПІ) з **Нідерландів**. За концепцією UCP:

\$15 mln інвестицій мають бути перерозподілені до **Швеції**, оскільки підприємство **В** є кінцевим інвестором для підприємства **Ф** (UCP для підприємства **С**);

\$5 mln інвестицій залишаються без перерозподілу в **Нідерландах**, оскільки підприємство **Д** є кінцевим інвестором для підприємства **Г** (жодне з підприємств не здійснює контроль над підприємством **Д** і, таким чином, воно є UCP для самого себе);

\$20 mln інвестицій мають бути перерозподілені до **України**, оскільки підприємство **І** є кінцевим інвестором для підприємства **Н** (UCP для підприємства **Е**). Ці інвестиції визначаються як **Round tripping**.

Перерозподіл інвестицій за країнами UCP не призводить до зміни загального обсягу ПІІ.

* (Еталонне визначення ОЕСР прямих іноземних інвестицій (4-те видання, 2008), Додаток 10)